

Samband Historia Tema

Lärraranvisning Textview

Verksnummer: 31402

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Sidspecifika förändringar**
Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar som är gjorda i den pedagogiskt anpassade boken. Det kan till exempel vara en övning som omarbetats eller en bild som flyttats.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Samband Historia Tema

Författare: Ericsson

ISBN: 978-91-523-0445-7

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Sidspecifika förändringar.....	2
Till läsaren.....	16
Pedagogiska tips.....	17
Bildbeskrivningar.....	19

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Registret på sid 454 ff är placerad under egen flik.
- Bildförteckning sid 474 ff utgår.
- Ersätts med: Se vidare
- Längre textstycken som skrivits med indrag och kursivering skrivs utan kursivering och indrag som vanlig löpande text.
Exempel sid 33 De är Guds smutsigaste varelser. ...
- Tecknet % skrivs med bokstäver.
- Bildtexter och/eller text som står på själva bilden är oftast infogade i bildbeskrivningarna.
- De flesta tabeller och modeller är omarbetats till text.

Sidspecifika förändringar

43

Kartor som visar vetenskapernas spridning.

Använd en taktill karta och markera de olika pilarna med exv. vaxsnören.

I elevens bildbeskrivning saknas information om vilka områden som var kristna, muslimska etc. Visa eleven denna information på den taktilla kartan.

45

Vetenskapernas utveckling över tid

Rita bokens linjediagram på en ritmuff. Det blir åskådligare så. Man kan förstärka det taktilla intrycket genom att välja olika material på linjerna, exv. vaxsnöre, eller vanliga snören i olika tjocklek.

54

Källkritik

Eleven har fått bildtexten som vanlig löpande text. Bilden behöver dock förtydligas så att eleven får mer information om hur Gillray har exv. ritat kineserna. Berätta även om vilka saker som britterna hade med sig innan ni börjar diskutera bilden mera ingående.

60

Mittens rike

Rita bildens tecken på elevens ritmuff.

65

Makt och syn på "dom" andra

Förberedelser krävs!

Rita linjediagrammet på elevens ritmuff. Se tidigare anvisningar. Dela upp diagrammets information på två linjediagram. OBS! Förklara och förtydliga de uppgifter som finns i bildbeskrivningar jämfört med texten. Siffrorna är ju ungefärliga och detta kan man ju också ta upp till diskussion. Eleven behöver troligen extra information och handledning.

77

"Vi och dom"-skapande

Modellen kräver vissa förberedelser.

Gör en enkel skiss på elevens ritmuff och förtydliga modellen.

Eleven har följande text:

En schematisk bild som visar hur "vi och dom"- känslor skapas exv. Stockholm kontra Göteborg.

Gemensamt för både Stockholm och Göteborg.

Riktat mot den egna gruppen för att stödja den:

- symboler (flaggor, halsdukar)
- supporterklubbar
- hejramsor
- gemensamma erfarenheter (matcher)
- kunskap om det egna laget (spelare, matchresultat)

Motsatser mellan städer:

Stockholm:

- Militärer
- Linggymnastik
- Huvudstad
- Östkust
- Ämbetsmannastad

Göteborg:

- Civila
- Tävlingsidrott
- Rikets andra stad/regional stad
- Västkust
- Arbetarstad

Riktat mot "Dom andra" för att stödja den egna gruppen

- Våldsbenägna grupper (firmor)
- Hånande
- Matcher
- Klackar
- Tävlade på läktaren (tifon)

86

Världsbilder och samhällsförändringar i Sverige 800-2000.

Förbered gärna uppgiften på elevens ritmuff.

155

Modell, Hur skapas en man under ...

Tabell har fått följande utseende:

Egenskaper

- 1 Riddaren: God karaktär
Teologen: Kunskap
Mästaren: Färdighet
- 2 Riddaren: Attraktion
Teologen: Måttlighet
Mästaren: Skråmedlem
- 3 Riddaren: Utseende
Teologen: Självkontroll
Mästaren: Burskap i staden

osv.

156

Cirkelmodell

Uppgiften kräver förberedelser!

Rita modellens olika cirklar på en ritmuff. Skriv motsvarande information på ritmuffen med perkinsmaskinen. Gör gärna en nyckel med aktuella förkortningar.

Eleven har följande information:

Du ser fyra större cirklar som symboliserar: staten, universitetet, studenter och staden. Mellan cirklarna och inom cirklarna finns det pilar, här markerade med ett -. Pilarna visar mellan vilka grupper som identiteter kunde skapas.

- Staten

- staten - universitetet

- Universitetet

- universitetet - staden
- professorer - studenter
- universitetsvakten - studenter

- Studenter

- adelsstudenter - övriga studenter
- yngre studenter - äldre studenter
- nationer - nationer

- Staden

- staden - universitetet
- stadsvakten - studenter
- skoldjäknar - studenter

170

Enkönsmodellen

Här ser man två lodräta pilar där man på den ena pilen markerat "makt" i färgerna rött och blått.

- Rött: mer makt
- Blått: mindre makt

Den andra pilen visar olika kategorier av människor och ju längre ner på pilen man hamnar desto mindre makt.

Rött:

- Riddaren: hade mest makt
- Hantverksmästare (som förestår en verkstad och är hushållsföreståndare)
- Jeanne d'Arc
- Änka
- Pojke, gubbe

Blått:

- Man som ägnar sig åt "kvinnliga" saker, såsom mjölkning (här går den andra pilens färg över i blått som innebär mindre makt)
- Passiv homosexuell man
- Bondehustru
- Sömmerska
- Mamma (allra längst ner på skalan)

170

Tvåkönsmodellen

Rita symbolerna på elevens ritmuff.

Indelning efter biologiskt kön

rödfärgad cirkel - blåfärgad cirkel

- manlig symbol - en cirkel med en pil riktad uppåt i nordöstlig riktning
- kvinnlig symbol - en cirkel med ett kors ritat rakt ner på undersidan cirkeln

172

Trekönsmodellen

I mitten av bilden en tecknad människa. Fyra pilar med text som pekar in mot personen.

(t) transperson

(mc) möjlig cisperson

Biologiskt kön:

Man (mc)

Intersexuell (mc)

Transsexuell (t)

Kvinna (mc)

Socialt kön:

Manlig (mc)

Androgyn (mc)

Transvestit (t)

Queer (mc)

Kvinnlig (mc)

Mentalt kön:

Man (mc)

Intergenderist (t)

Transsexuell (t)

Kvinna (mc)

Sexualitet:

Heterosexuell

Homosexuell

Bisexuell

Asexuell

221

Modeller- Sveriges historia i tre tidslinjer

Eleven fåt tidslinjerna skrivna som vanlig text med årtalen först.

I modellen syns tre olika periodiseringar av Sveriges historia utifrån konsthistoria, ekonomisk historia och idéhistoria. Gemensamt för dem alla är att ju närmare vår egen tid vi kommer, desto kortare blir epokerna. Skillnaderna i epokindelningen beror på författarnas historiesyn och deras perspektiv.

Konsthistoria:

(-1000) Människor som idé

(1000-1330) Gruppen är viktigare än individen

(1330-1560) Överklassens barn som små vuxna

(1560-1780) Utländska barnporträtt hos överklassen

(1780-1850) Barn ser ut som barn, men i ett sammanhang

(1850-1984) Allmogens barn blir barn på riktigt

(1984-) Maktens barn blir barn

Ekonomisk historia:

(-1355) Den äldsta tiden

(1356-1750) Skråväsende, hushåll och änkor (1750-1845) Tidiga industrier, handel och månglerskor

(1845-1920) Industrialisering och kvinnofrigörelse

(1821-1975) Depression, guldår och fortsatt kamp för rätten till arbete

(1975-) Tjänstesamhälle och allas lika möjligheter?

Idéhistoria:

(-999) Gemenskap i ätter, stammar och klaner

(1000-1522) Invånare som definierar sig med sina likar

(1523-1560) Undersåtar som betalar skatt och gör uppror

(1561-1683) Undersåtar som soldater (1686-1718) Undersåtar som kan läsa men inte skriva

(1719-1766) Undersåtar som härskare

(1767-1808) Medundersåtar

(1809-1857) De tidiga medborgarna

(1858-1951) De inte helt jämlika medborgarna

(1952-1994) Svenskar i det starka folkhemmet

(1995-) Svensken i det nygamla europeiska samarbetet

235

Linjediagram Trender i svensk historia 1900–2010.

Eleven får linjediagrammet som text. Rita gärna på elevens ritmuff. Gör eleven medveten om att årtalen är ungefärliga.

I modellen visas hur historieämnet förändrats över tid i Sverige 1900–2010. De streckade linjerna avspeglar en svagare trend, en heldragen linje innebär en stark trend.

Mentalitetshistoria:

1980-2010 heldragen linje

Ny kulturhistoria:

1975-1980 streckad linje

1980-2010 heldragen linje

Historiematerialism:

1970-1990 heldragen linje

1990-1995 streckad linje

Genushistoria:

1995-2010 heldragen linje

Kvinnohistoria:

1970-1995 heldragen linje

Miljöhistoria:

1970-2010 heldragen linje

Idrottshistoria:

1970-2010 heldragen linje

Arbetshistoria:

1960-2010 heldragen linje

Ekonomisk historia:

1930-1940 streckad linje

1940-2010 heldragen linje

Socialhistoria:

1950-2010 heldragen linje

Politisk historia:

1900-1950 heldragen linje

1950–2010 streckad linje

242

Danmarks första ångmaskin

Bildtexten ger troligen inte eleven den information som de seende eleverna kan få genom att kolla på bilden. Om eleven är tekniskt intresserad ge eleven då mer fördjupad information.

255

Stapeldiagram som visar energi och världens befolkning

Rita gärna stapeldiagrammen på elevens ritmuff.

Modell

Fyra stapeldiagram som visar energi och världens befolkning

Energikonsumtion

1850 – ytterst liten

1950 – knappt 30000 TWh

2000 – ung. 130000 TWh

Befolkning

1850 – ca 1,2 miljarder

1950 – ca 2,5 miljarder

2000 – ca 6 miljarder

Produktion av stenkol

1850 – 1 miljarder ton

1950 – ca 3,5 miljarder ton

2000 – drygt 5 miljarder

Oljeproduktion

1900 – mycket liten produktion

2000 – 20000 miljoner fat

258

Energins historia i förhållande till ekonomin

Eleven har endast ungefärliga siffror och ingen modell därför kan det vara bra att förtydliga modellen för eleven eventuellt även rita motsvarande bild på ritmuff.

Modell

Energins historia i förhållande till ekonomin (samtliga årtalsangivelser är ungefärliga).

År och Ekonomiska idéer

- 1000-1550 Ingen uttalad ekonomisk idé
- 1550-1750 Merkantilism
- 1750-2000 Marknadsekonomi

År och Kraftkällor

- 1000-2000 Muskelkraft
- 1000-1800, 1900-2000 Vattenkraft
- 1750-1950 Ånga
- 1800-2000 Gas
- (1800) 1900-2000 Elektricitet
- 1850-2000 Olja
- 1900-2000 Kärnkraft

År och Uppfinningar

- Newcomens ångmaskin (1712)
- Watts ångmaskin (1765)
- Batteriet (1800)
- Elektriskt ljus (1850)
- Högsänt trefasig växelström (1890)
- Bilen (1890)
- T-forden (1908)
- Löpande bandet (1913)
- Kärnvapen (1940)
- Kärnkraftverk (1950)

År och Jordbrukets förändring

- 1000 Förbättringar av jordbruket och befolkningsökning
- 1790 Förbättringar av jordbruket och befolkningsökning

År och De kommersiella revolutionerna

- 1200 Första kommersiella revolutionen
- 1550 Andra kommersiella revolutionen
- 1780 Tredje kommersiella revolutionen
- 1950 Fjärde kommersiella revolutionen

304

En modell som visar det svenska måleriets utveckling.

Denna uppgift kräver förberedelse.

För att eleven ska kunna förstå modellen behövs en taktill bild som ritas på ritmuff eller så ger man eleven en individuell förklaring till bildtexten.

Eleven har följande text:

I modellen har man dragit pilar mellan politiska och kulturella dimensioner.

Politiska dimensioner:

Nationalism

Politisk skandinavism - Politisk union mellan Sverige, Norge och Danmark

En svensk nationalstat

Kulturella dimensioner:

Skandinavism

- Romantiken
- Göticismen - Det nordiska som ideal
- Kulturell skandinavism - De nordiska som ideal (Ängsälvor, Loke och Signy)

Svensk nationalism

- Det svenska som ideal (Gustav Wasa som barn inför kung Hans, Gustav II Adolfs död vid slaget vid Lützen, Karl XII:s likfärd)

310

En tidslinje - Robin Hood

Eleven har fått följande information:

Händelser och nya idéer som leder till ...

1400 Bondeuppror

- Robin Hood gör uppror mot överheten
- Robin Hood framförs under folkfester

1500 Den höviska kärleken

- Mariana introduceras

1600-1800 Folklig oro

- Det samhällsomstörtande inslaget tonas ned
- Robin Hood får inte framföras vid folkfester

1800 Nationalism

- Robin Hood blir saxare (britt)
- Robin Hood fiender blir normander (fransmän)

1900 Robin Hood blir barn och ungdomsbok

- Marians roll tonas ned
- De politiska inslagen tonas ner

318

Modell - Kvinnligheter och manligheter i Robin Hood

Eleven får modellens information som vanlig text.

382

Forskningsprocessen

Förberedelser krävs!

Rita uppställning på en ritmuff. Skriv informationen med hjälp av perkinsmaskinen.

389/390

Tre bilder

Förberedelser krävs!

För att eleven ska få en bättre förståelse för resonemanget bör man rita motsvarande bilder på elevens ritmuff.

396

Socialt nätverk

Här krävs vissa förberedelser.

För att eleven ska få en uppfattning av hur ett socialt nätverk verkligen ser ut behöver eleven en taktill bild. Rita den på elevens ritmuff. Man kan dock inte kopiera bilden i boken rakt av utan den måste förenklas så att den blir avläsningbar.

406/410

Forskningsprocessen - frågor /metod

Kräver vissa förberedelser.

För att eleven ska få en bättre förståelse rita modellen även som en ritmuffsbild.

420

Forskningsprocessen - Analys

Kräver vissa förberedelser.

För att eleven ska få en bättre förståelse rita modellen även som en ritmuffsbild.

Forskningsprocessen - analys

Kontext - Kontextualisering

Tidigare forskning/Teori,

- Klassificering
- Leta mönster
- Komparation
- Tolkning
- Slutsatser

Metod

Analys

- Klassificering
- Leta mönster
- Komparation
- Tolkning
- Kontextualisering

Slutsatser

428

Korstabell

OBS!! Eleven behöver en enkel korstabell ritad på elevens ritmuff.

Kön/ålder/män: barn 6, vuxna 58

Kön/ålder/kvinnor: barn 14, vuxna 72

429

Korstabell Åtskillnad/Hierarki

Uppgiften behöver viss förberedelse.

Eleven har följande textinformation:

Åtskillnad/ hierarki/ män:

- överordning: 61
- underordning: 36

Åtskillnad/ hierarki /kvinnor:

- överordning: 12
- underordning: 91

429

Åttafältare

Gör en motsvarande ritmuffsbild. Eleven har följande textinformation.

Åtskillnad/hierarki:

män/män:

- överordning: 10
- underordning: 36

män/kvinnor:

- överordning: 51
- underordning: 60

kvinnor/män:

- överordning: 0
- underordning: 0

kvinnor/kvinnor:

- överordning: 12
- underordning: 31

430

Åsiktsschema

Orsaker: x

Framförs av vem? Andersson, Sören Bertilsson, Caesarsson

Orsaker: y

Framförs av vem? Davidsson, Sigrid Bertilsson

Orsaker: z

Framförs av vem? Enoksson, Fabiansson

Orsaker: etc.

Framförs av vem? etc.

431

Åtgärder: A

Framförs av vem? Sören Bertilsson, Sigrid Bertilsson

Åtgärder: B

Framförs av vem? Andersson, Caesarsson, Davidsson, Enoksson

Åtgärder: C

Framförs av vem? Fabiansson

Åtgärder: Etc.

Framförs av vem? Etc.

431

Grupp: Konservativa

Har följande åsikter om orsakerna: x, y

Grupp: Liberala

Har följande åsikter om orsakerna: z, y

Grupp: Sociala

Har följande åsikter om orsakerna: a, b, c

432

Ett koordinatsystem med koordinaterna: orsaker/samhälle - individ, lösningar/samhälle - individ. Man har markerat de olika personernas positioner i koordinatsystemet med ett x och efternamn.

Rita ett motsvarande koordinatsystem på elevens ritmuff.

434

Gåvoutbyte

Tabellen har följande utseende:

Gåvoutbyte

Män

Till Egil: 87 (2,8)

Från Egil: 32 (1,0)

Kvinnor

Till Egil: 4 (1,0)

Från Egil: 4 (1,0)

452

Hela forskningsprocessen.

Eleven kan behöva en individuell genomgång av forskningsprocessen då nedanstående uppställning inte ger en fullständig bild av flödena.

Eleven har fått följande uppställning:

INLEDNING

Syfte

- Kontext
- Tidigare forskning/Teori,
- Källor: Källkritik, Avgränsning

Frågor

Operationalisering

Metod: Kvantitativa - Kvalitativa

UNDERSÖKNING OCH ANALYS

- Klassificering
- Leta mönster
- Komparation
- Tolkning
- Kontextualisering

SAMMANFATTNING

- Slutsatser
- Nya frågor

Till läsaren

- Bildförteckning utgår.
- Registret är placerat under egen flik.
- Tabeller och modeller har omarbetats till löpande text.
- Pil-ikonen har fått rubriken: Se vidare
- Bilderna ersätts oftast med bildbeskrivningar.
- Bildtexterna är oftast infogade i bildbeskrivningarna.
- Boken innehåller många bildbeskrivningar. Det är dock svårt att få med allt på bilden i en bildbeskrivning så ibland kanske du behöver lite extra information från din lärare. Läs gärna igenom dem i lugn och ro så att du kan fråga din lärare om det är något du inte förstår eller som du vill få lite mera information om.

Pedagogiska tips

- De bildbeskrivningar som finns i boken kan aldrig ge exakt samma information som de seende eleverna får genom att se på bilderna, samtala därför gärna om bilderna och ge den extra information som eleven med synnedsättning kan ha nytta av för att få samma förståelse för bilderna/texterna som de seende eleverna. Ge t.ex. eleven med synnedsättning en individuell genomgång av målningar, tabeller, diagram etc.
- Gör **alltid** en individuell genomgång med eleven inför varje nytt tema och tänk efter vad vill jag som pedagog att eleven ska kunna efter genomgången kapitel. Anpassa undervisning utifrån detta!
- Utgå alltid från den enskilde elevens befintliga kunskaper. Försök få eleven att hitta egna sätt att hänga upp sina nya kunskaper på. Det hör till allmänbildningen att veta var olika platser är belägna, hur och vad kända personer och målningar kan eller vill förmedla. Tyvärr är denna information inte lika lättillgänglig för en elev med synnedsättning som för de seende eleverna och därför är den individuella genomgången så viktig.
De seende eleverna får så mycket gratis genom synen som icke seende behöver få tillgång till på ett annat sätt.
En pedagogisk utmaning som också uppskattas mycket av seende elever.
- Kartor kan beställas från SPSM Läromedels Basbilder som man sedan kan komplettera med aktuell information, Men gör det då i **god tid** innan ni börjar med aktuellt område.
<https://webbutiken.spsm.se/>
kontakt: order@spsm.se
Europakarta best.nr 6588
världskarta best. nr 6577
Flagga: Island best. nr 60202
- Med hjälp av häftmassa och vaxsnören kan man tydliggöra bokens information på kartorna och kartorna kan då även återanvändas.
- Ritmuffen är ett bra hjälpmedel då det saknas taktila bilder exv. tabeller, modeller, tidslinjer, diagram etc.
Rita en **enkel** skiss. Skala bort all onödig information.
Gör gärna en "Nyckel med förkortningar" så kan man få med lite mera information på ritmuffsbilden. Denna information kan man skriva med hjälp av Perkinsmaskinen direkt på ritmuffen.
Många av bokens bilder kan enkelt illustreras på detta sätt.
- Den synskadade eleven behöver få tillgång till de möjligheter som finns tillgängliga för att taktilt befästa och fördjupa sina kunskaper, men även använda andra sinnen som smak eller ljudillustrationer.
- Tänk på att det tar **längre tid** för en elev med synnedsättning att läsa igenom texterna och att läsa igenom bildbeskrivningarna kräver **extra** tid.
- Vid prov har en elev med synnedsättning också rätt att få **mera tid** till sitt förfogande.

- Uppmana eleven att läsa "Till läsare" så att han/hon får information om bokens upplägg och utformning.

Bildbeskrivningar

12

Ett fotografi på en trave böcker. Böckerna har följande boktitlar: Literature, Biology, Science, Geography, Chemistry, Art, History och Mathematics

16

Vid varje författares presentation finns ett litet fotografi hämtat från författarens område.

Hans Bolling – ett fotografi taget uppifrån en idrottsanläggning ner mot en gräsplan där man spelar fotboll. Närmast kameran ser man några svarta åskådarmar som sträcks upp i luften.

Anna Cavallin – en grön "Robin Hood"-hatt med uppvikt brätte och en grön fjäder.

Niklas Ericsson – ett fotografi på en bonadsmålning av Johannes Nilsson. Den visar syndafallet, Adam och Eva som äter frukt från Kunskapens träd.

Fredrik Fällman – två tecken skrivna på traditionell kinesiska, "Mittens rike" (Zhongnuo).

Dick Harrison – ett fotografi på ett gammalt handfängsel.

Christer Hedin - ett radband gjort av träpärlor som avslutas med en grön tofs.

Magnus Hansson - en målning på en korpulent man med gul skjorta och en röd rock. På huvudet har han en röd, stor hatt.

Gunnar Hogling – ett fotografi på en kille som dansar breakdance eller något liknande.

Janne Holmén - Ett fotografi på ett antal missiler, en sorts militär obemannad robot eller raketer med röda spetsar.

Anna Gustafsson Chen – En kinesisk målning som visar den kinesiske kejsarens sändebud Lin Zexu som låter förstöra opium i Pärlfloden 1839.

Carina Jacobsson – en kanna med målarpenslar.

Torkel Jansson – hållristning.

Pia Lundqvist – en detalj från en målning på två händer som spinner en tråd vid en spinnrock.

Orvar Löfgren – ett ljusfenomen.

Pia Bengtsson Melin – en skulptur i alabaster som föreställer prinsessan Isabella. Det är en del av ett gravmonument som finns i Strängnäs domkyrka.

Lars Paulsson – olika färger som flyter in i varandra.

Tiina Rosenberg – Modern mimare. Ett fotografi på ett ansikte målat helt i vitt med liten röd mun och svarta droppar under ögonen som döljs av ett par glasögon.

Personen har vita vantar och håller sina händer vid hjässan och under hakan. Fotot för tankarna till teatern.

Tytti Soila – Ett fotografi på "Robin Hood" från filmen Prince of Thieves.

Madeleine Sultán Sjökvist – En målning som föreställer munken Martin Luther. Han håller en bok i ena handen och en penna i den andra.

Margareta Sörenson - Ett svartvitt fotografi på en dansande Kathleen Quinlan-Zetterberg utomhus, klädd i en lätt sidentunika.

23

Ett svartvitt fotografi på två händer som till största delen hålls framför ett flickansikte. På händerna står det med versaler: frihet.

24

Ett fotografi på en glad tjej omgiven av uniformklädda soldater. Soldaterna har gröna uniformer, med olika metallmärken samt en stor mössa med skärm, även den med ett ovalt märke med en stjärna. Flickan är däremot festklädd i en vit brodyrklänning.

26

Ett fotografi på tre personer. Längst fram ett barn med vit skjorta och en röd och vit rutig palestinasjal på huvudet. Sedan ser man en kvinna klädd helt i svart med en svart sjal runt huvudet. I bakgrunden ser man något suddigt en man med vita kläder och en rödaktig huvudbonad.

28

Ett fotografi på en ung flicka och en gammal kvinna.

Olika generationer kan utgöra olika delkulturer som kanske har skilda uppfattningar om vad som är rätt och fel.

30

Ett fotografi på ett radband gjort av runda träkulor.

30

Ett fotografi på den röda borgen, Alhambra, ett stort borg/palatsområde i Granada i Spanien.

37

Ett fotografi på en detalj, händerna på en riddarutrustning.

38

En svartvit bild som visar förfinade män i Teheran. Männerna har fina dräkter och står framför en utsmyckad vägg.

39

Ett frimärke från Ajman, 2 Ris, Air Mail.

På frimärket ser man en man som spelar luta.

Lutan kom till Europa genom araberna. Målning av den italienske konstnären Caravaggio, senare använd på frimärke i Förenade Arabemiraten.

42

Ett fotografi på den röda borgen, Alhambra, ett stort palatsområde i Granada i Spanien. Den byggdes av morerna på 1200-1300-talet. Byggnaden består av rektangulära gårdar ofta med fontäner. Utvändigt ser borgen ganska enkel ut, men invändigt är den vackert utsmyckad.

43

Två kartor

Kartorna är över Medelhavsområdet med infällda kartor över Kina och Indien.

Första kartan visar vetenskapernas spridning under tidig medeltid. På kartan finns det pilar mellan olika länder.

Pil 1 går från Grekland till Bagdad med följande text:

Humoralpatologi (medicin), 800-talet
Aristoteles skrifter (filosofi), 400–800-tal
Ptolemaios Almagest (astronomi), 800-tal

Pil nr 2 går från Kina till Bagdad

Papper, 800-tal

Pil nr 3 går från Indien till Bagdad

Matematik och siffror, 700-tal

Andra kartan visar vetenskapernas spridning under högmedeltiden.

Pil 1 visar en pil i Spanien, Toledo

Aristoteles skrifter (filosofi), 1100-tal

Pil 2 går från Kina norr om Svarta havet till Salerno i Italien.

Kompassen 1100-talet

Pil 3 från Kina till Bagdad

Kompassen 1100-talet

Pilen fortsätter från Bagdad till Salerno.

Humoralpatologi (medicin), 1100-tal
Matematik och siffror, 1100-tal
Papper, 1100-tal

Astronomi, 1100-tal

44

En Europakarta som visar den vetenskapliga revolutionen ca år 1500.

Större delen av Europa var kristet.

Afrika, Balkanhalvön samt områden närmast Svarta havet var muslimska.

England: Newton upptäcker gravitationen, 1687

Flandern: Vesalius undersöker människokroppen, 1543

Frankrike: Descartes hävdar det principiella tvivlet, 1644

Tyskland: Boktryckarkonsten, ca 1450

Portugal: Navigation, 1400-tal

Bättre skepp med kanoner

Polen: Copernicus hävdar att jorden snurrar runt solen, 1543

Italien: Galileo Galilei stöder Copernicus, 1632

Amerika: Amerika upptäcks, 1492

45

Ett linjediagram som visar vetenskapernas utveckling med inriktning på följande områden:

Humaniora: Filosofi, historia, teologi etc.

Naturvetenskap: Fysik, kemi, matematik, astronomi

Medicin: Medicin

Kunskap kontra tid

- Runt 500 f.Kr

Humaniora och Naturvetenskap ökar.

Greklands klassiska tid med vetenskapsmän som Sokrates, Platon, Aristoteles och Hippokrates

- 500 e.Kr

Romariket går under

Humaniora går ner

Muslimsk vetenskap frodas

Medicin och Naturvetenskap ökar lite.

- 1000-talet

De muslimska vetenskaperna letar sig (tillbaka) till Europa.

Humaniora börjar sakta öka.

- 1500-talet

Den vetenskapliga revolutionen

Naturvetenskapen ökar

- 1800/1900-talet

Den moderna vetenskapens födelse med upptäckter som stetoskopet 1819, röntgen 1900 och penicillinet 1928
Medicin hökar kraftigt.

46

En tecknad bild på stormogulen Babur. Han grundade Mogulrike på 1500-talet. Hans makt syns på de rikligt utsmyckade kläderna.

49

En målad bild på kejsaren Akbar från Akbamama från 1590-talet. Över Akbars sittplats finns ett litet tak. Övriga sitter i en ring på en mönstrad matta.

Akbar sitter i ett möte där två jesuitpräster (i svarta kläder) och lärda muslimer troligtvis samtalar om religioner.

50

Ett fotografi på palatsområdet Fatehpur Sikri, "Segerstaden", nära staden Agra i Indien. Fatehpur Sikri upptogs år 1986 som världsarv av UNESCO. Staden grundades på 1500-talet av kejsar Akbar. På fotografiet ser man ett antal byggnader anlagda runt en stor damm.

52

En kinesisk målning som visar den kinesiske kejsarens sändebud Lin Zexu som låter förstöra opium i Pärlfloden 1839.

53

En staty som föreställer den kinesiske buddhistmunken Xuanzang, som levde på 600-talet. Statyn återfinns i Chang'an framför en byggnad, en pagod, där texterna som han hade med sig från Indien ska finnas.

57

Ett fotografi på en kinesisk vas dekorerad i blått.

59

Ett italienskt frimärke. Motivet på det italienska frimärket föreställer Marco Polo när han återvänder från Kina till Italien. Marco Polo var en italiensk upptäcksresande som föddes vid 1200-talets mitt.

60

Två tecken skrivna på traditionell kinesiska, som betyder "Mittens rike" (Zhongnuo).

62

En svartvit teckning som visar opiumrökare. En kvinna sitter vid ett litet bord med en solfjäder medan två män ligger och röker.

64

Ett svartvitt fotografi på en "boxare" som kritiserar västerländskt inflytande i Kina. Han håller i en flagga med kinesiska tecken.

65

Ett linjediagram som visar andel av världens industriproduktion i procent under åren 1750-1900. (alla siffror är ungefärliga)

Europa:

1750 - 25 procent

1825 - drygt 30 procent

1860 - 55 procent

1900 - 65 procent

Kina:

1750 - drygt 30 procent

1825 - drygt 30 procent

1860 - 25 procent

1875 - 15 procent

1900 - 10 procent

Indien:

1750 - drygt 25 procent

1825 - 20 procent

1860 - 10 procent

1900 - knappt 5 procent

USA:

1750 - 0 procent

1825 - 2 procent

1860 - 3-4 procent

1875 - 15 procent

1900 - 25 procent

Runt 1800 var européernas syn på kineserna "beundran", för att runt 1900 övergått till "förakt".

Kineserna var negativt intresserade av européerna runt 1850 för att runt 1900 övergått till att vara motvilligt intresserade.

66

Ett fotografi taget uppifrån en idrottsanläggning ner mot en gräsplan där man spelar fotboll. Närmast kameran ser man några svarta åskådardarmar som sträcks upp i luften.

67

Ett fotografi på ett franskt frimärke med texten: Republique francaise 18 f postes Hernani de Victor Hugo.

Hernani är ett drama från 1830 som väckte publikens känslor så mycket att det blev slagsmål i teatersalogen.

68

Ett amerikanskt fotografi från invigningen av Olympiska spelen i Stockholm 1912, med texten Opening day Stockholm Olympic games. Stockholms stadion var då nybyggt. Deltagarna står uppradade inne på stadion och åskådarläktarna är fyllda med folk.

70

Ett fotografi på en stor gräsplan utanför den engelska privatägda internatskolan Eton som har höga avgifter och riktar sig till pojkar. Många ledande politiker i Storbritannien har gått här som barn.

72

Ett fotografi på Elfsborgs supportrar på ståplatsläktaren. De håller upp sina supporterhalsdukar.

I denna match mellan Djurgården och Elfsborg ser vi hur Elfsborgs supporterförening, Guliganerna, stöder sitt lag. Denna manifestation fyller två funktioner: Dels är den riktad till spelarna på planen som ser det gulsvarta handdukshavet och – förhoppningsvis – blir inspirerade av det. Dels är den riktad inåt, till de egna supportrarna, för att skapa en vi-känsla genom att de klär sig i samma färger. Det räcker tydligen med att ha gulsvarta halsdukar, även om det står "Elfsborg" eller "Di gule" på många (vilket dock inte spelarna kan läsa). Supportrarna blir på så sätt en del av ett större sammanhang.

73

Ett svartvitt fotografi på det svenska fotbollslandslaget VM 1958. De har en svensk flagga på tröjan.

På knä från vänster:

Kurt Hamrin, Reine Börjesson, Orvar Bergmark, Kalle Svensson, Sven Axbom, och Sigge Parling.

Överst: Lennart Nacka Skoglund, Gunnar Gren, Agne Simonsson, Julle Gustavsson och Nisse Liedholm.

76

Ett fotografi från den fullsatta fotbollsarenan Camp Nou-stadium i Barcelona precis före en match mellan hemmalaget FC Barcelona och Real Madrid. Åskådarna på ena långsidan har bildat ett mönster i Barcelonas färger: blått, rött och gult med bokstäverna Barca.

78

Ett arrangerat fotografi

Två händer håller en jordglob med Sydamerika vänd mot kameran.

80

En svart griffeltavla med texten:

I think therefore I am

83

En trave gamla böcker där den översta boken är uppslagen. Ovanför boktraven flyger tre uppslagna böcker uppe i luften. Bildtexten är: En bok är en bok är en bok?

85

Ett svartvitt fotografi där en kvinna och en apa ligger på var sin solstol och solar. Bilden har följande text:

En bicentrisk världsbild?

86

En linjär modell som visar hur de olika världsbilderna förhåller sig till olika förändringar av det svenska samhället, 800-2000.

Världsbilder

800–1500 talet Teocentriska världsbilder

1500-talet Antropocentriska världsbilder

1900-talet Biocentriska världsbilder

Ekonomiska idéer

Inga ekonomiska teorier (-ca 1300)

Merkantilism (ca 1550)

Marknadsekonomi (ca 1850)

Statsbildningar

Statslöst samhälle (-ca 1250)

Den medeltida staten (ca 1250 - ca 1550)

Den starka staten (ca 1550-1809)

Den moderna staten (1809-)

Produktionssätt

Jordbruk (-ca 1870)

Industri (1870 -)

Religion

Asatro (-ca 1100)

Katolicism (ca 1100-1527)

Protestantism (1527-1951)

Religionsfrihet (1951-)

88

Ett fotografi på en stark ljuskälla vars sken sprids utåt sidorna.

89

Ett fotografi på ett antal fickur som hänger i luften i sina kedjor.

Vad är klockan? Med endast en klocka vet man alltid vad klockan är, men ju fler man har desto svårare blir det att vara helt säker.

90

Ett fotografi på en urtavla med latinska siffror.

När och var börjar tiden?

93

Ett fotografi på en plansch som visar kvinnans åldrar på en "ålderstrappan" från 1800-talet.

10 år: en lekande flicka

20 år: en man som står på knä framför en kvinna. Kanske ett frieri?

30 år: en man och en kvinna och deras lilla baby

40 år: två ungdomar står på knä framför kvinnan

50 år: Nu har kvinnan nått toppen och kan beskåda hon sitt barnbarn.

60 år: Kvinnan hjälper sitt barnbarn att lära sig att gå.

70 år: Kvinnan leker med sina barnbarn.

80 år: Kvinnan lutar sig mot sin man och behöver en käpp att stödja sig på.

90 år: Kvinnan sitter ensam och gammal i en fåtölj.

Under själva trappan ser man tre religiösa motiv, bl.a. en ängel som betraktar en baby och en ängel som står bredvid den gamla kvinnan.

94

Ett fotografi på en plansch som visar mannens åldrar på en "ålderstrappan" från 1800-talet.

10 år: en lekande pojke.

20 år: en förälskad man

30 år: familjefar

40 år en yrkesarbetande man i kostym och hög hatt

50 år: mannens höjdpunkt

60 år: man med käpp

70 år: mannen har lite ledigare klädsel, käpp och röker pipa.

80 år: en grånad man som stöder sig på sin käpp.

90 år: en krokig, gammal man

Under trappan finns tre bilder, en nyfödd baby i en korg, en halv naken man och kvinna under ett träd omgiven av vilda djur samt till sist en gammal man som sitter i en fåtölj.

96

En bild som visar ett tåg draget av ett ånglok. Tåget passerar ett hus och spottar ut en massa svart rök.

98

Ett fotografi på fyra ungdomar som sitter framför en vägg med färgglada graffitimålningar.

100

Ett fotografi på ett antal missiler med röd spets, en sorts militär obemannad robot eller raket.

101

En bild på Benjamin Franklin politiska karikatyr publicerad 1754. Den föreställer en orm delad i åtta stycken, försedda med de brittiska koloniernas initialer. Under ormen står det "Join, or die" (Anslut er eller dö).

102

Ett fotografi på ett schackspel. En pjäs ligger ner. Under det kalla kriget förvandlades världens länder till schackpjäser, som kunde användas, hotas och offras, medan de två spelarna – USA och Sovjetunionen – sällan lade sig i direkt.

103

En svartvit karikatyrteckning av Louis Rauwolfs från 1974. Den visar kommunisternas syn på USA. Bilden publicerades i den östtyska karikatyr-tidskriften Eulenspiegel.

Teckningen visar ett monster med hög hatt där det står: Texaco, Shell och Exxon. Monstret sträcker ut ena handen över världen för att lägga beslag på olja, medan den andra handen hotar med missiler.

104

Ett svartvitt fotografi som visar tre skyltdockor som ligger på ett plastliknade underlag. Där står även några affischer. Den största affischen har texten:

Nachdenk Mal

6 August 1945, Hiroshima

Euroshima ... ?

På minnesdagen av atombomben över Hiroshima visar fredsdemonstranter i München 1981 riskerna med kapprustningen. Ska kampen mellan Sovjetunionen och USA resultera i ett "Euroshima"?

105

Ett fotografi på den första konstruerade satelliten, Sputnik 1, som skickades upp av Sovjetunionen 1957.

Satelliten var byggd som ett klot med antenner. I USA och västvärlden väckte Sputnikprogrammet stor oro och nya stora satsningar gjordes på rymdforskning.

106

En karikatyrteckning gjord av den amerikanske tecknaren Herbert Block (Herblock). Bilden visar att Västeuropa fick pengar genom Marshallplanen som de kunde använda till att köpa traktorer och på så sätt lättare odla marken.

Medan de som hamnat på fel sida muren i Östeuropa i stället blev av med industrier och råvaror som fraktades till Ryssland. De brukade jorden med gamla plogar utan tillgång till maskiner. Det är endast "ryssen" på östsidan muren som ser glad ut. På en liten skylt kan man läsa "Marshal Stalin plan".

107

En svartvit teckning som visar amerikanska krigsveteraner, som smyger med plakat i skogskanten, på några marshmallows grillande flickscouter.

Bilden har rubriken:

"Stand Fast, Men – They're Armed With Marshmallows".

Veteranerna har plakat med texterna:

- Illinois Dept. American Legion

Resolution condemning the girl scouts of America.

- Our herd
- How to detect subversion and witchcraft

Trots att McCarthys häxjakt på kommunister var på tillbakagång 1954 fanns det hos vissa fortfarande en rädsla för kommunismen. En organisation för krigsveteraner, American Legion, tog avstånd från de amerikanska flickscouterna, eftersom dessa i sina publikationer hade alldeles för oamerikanska idéer i deras tal om "en värld".

108

Ett fotografi på en hammare och en skära.

Det sovjetiska emblemet, hammaren och skäran, symboliserade under kommunisttiden såväl arbetarnas och böndernas arbete, som den politiska och sociala omvälvningen efter den ryska revolutionen 1917. Idag påminner den för de flesta om ett förlegat diktatoriskt förtryck.

109

En tecknad karikatyr hämtad från skämttidningen Krokodil. Bilden skämtar om misslyckade amerikanska rymdprojekt.

Den visar en misslyckad amerikansk raketuppskjutning. Raketen hamnar i havet.

Till och med månen gläder sig över det amerikanska misslyckandet. Rubriken lyder "I fiskens stjärntecken". På fisken står det "Månfisken" och under teckningen kan man läsa: "Äntligen har en amerikansk raket nått månen (det vill säga fisken)."

112

En svensk svartvit karikatyrteckning.

Eine Lehre für den Kleinstaat

En lektion för småstaten av Hans U Steger.

En gravsten med texten:

Der Sieger

1945-1975

På ena sidan ser man en massa kasserade stridsvagnar och annat krigsmaterial, på den andra kasserade stridsflygplan. Ovanpå gravstenen står en cykel med bagage.

Det ligger en lapp på marken med följande text:

Merke: Nur eine mit allermodernstern Material ausgegrüsetz Armee wäre in der Lage sich gegen einen überlegenen Gegner erfolgreich zu behaupten. EMD

113

Ett fotografi på två tjejer som ler mot varandra samtidigt som de håller varandras händer. De står framför en stor stenkyrka.

114

Två fotografier

- Ett fotografi på en detalj från Överhogdalsbonaderna, daterad till Vikingatiden. På bonaderna syns Yggdrasil, Världsträdet vars ena rot går till Asgård och den andra till Midgård. Bonaderna finns utställda på Jamtli i Östersund.
- Ett fotografi på en bonadsmålning av Johannes Nilsson. Den visar Syndafallet, Adam och Eva äter frukt från Kunskapens träd.

115

Ett fotografi på Sveriges största skeppsättning, Ale stenar, i Kåseberga i Skåne. Den består av 59 resta stenblock och är 19 meter bred och 67 meter lång. Stenarna är resta så att de bildar formen av ett skepp.

Skeppssättningar förekom ofta i närheten av gravfält under brons- och järnålder.

Man vet inte varför de restes, men de hade troligen både religiös, social och ekonomisk betydelse.

Man har dock inte hittat något tydligt gravfält i närheten av Ale stenar vilket kan ha sin förklaring i hårdhänta ingrepp i naturen på 1900-talet.

117

En målning som ska illustrera själar i skärselden. Längst upp ser man Jesus och Gud sedan olika personer i vackert dekorerade kläder. Människor i skärselden är halvnakna och står bland eldslågor. Ovanför dem svävar en svartklädd ängel.

118

Ett fotografi på en kyrkogård i kvällsbelysning. På en av gravstenarna står en stor svart fågel. I bakgrunden kan man se skuggan av en man.

Trots att kristendomen infördes behölls en del gamla traditioner och tankemönster.

Det fanns under en övergångstid en del människor som försökte blidka både de gamla gudarna och den nya.

119

Ett fotografi på en gammal handskrift av den kanoniska rätten på 1000-talet. De gregorianska reformerna påverkade den kanoniska rätten, det vill säga den lag som den katolska kyrkan hade rätt att utöva, både över sina egna medlemmar (det vill säga prästerna) och vanliga människor. I handskriften är vissa bokstäver extra utsmyckade.

120

En svartvit bild som föreställer munken Martin Luther. Han håller en bok i ena handen och en penna i den andra.

122

Ett svenskt jubileumsfrimärke á 1.40 i brunt och vitt som visar Olaus Petri i predikstolen. Frammärket gavs ut 1952 till minne av hans död 400 år tidigare.

123

Ett fotografi på Gustav Vasa och hans tre fruar (Katarina av Sachsen-Lauenburg, Margareta Leijonhufvud, Katarina Stenbock) som ligger begravda i Vasakoret i Uppsala domkyrka. Kungen ligger i mitten med krona på huvudet och i sina händer håller han spiran och äpplet. Sarkofagen är uthuggen i marmor.

Kungen valde själv platsen längst fram i domkyrkan. Symboliskt sett markerade han att statsmakten styr över kyrkan. Tydligare kunde han knappast bli i frågan om religionens plats i samhället.

125

Ett fotografi på en gammal bibel med skinnpärm.

128

En teckning som visar en tidningsförsäljare. Han har dock endast tidningar med namn som Flesh, Sex, Girls, Nude, Porn, Brab, Grope etc. En äldre herre står framför tidningsförsäljaren med en trave tidningar. Han frågar:

"Are you sure you can't spare any space for a Christian lifestyle magazine?"

Bilden har följande bildtext:

Har sekulariseringen gått för långt?

130

Ett fotografi på en gammal bok med skinnpärm och ett timglas.

133

Ett fotografi på ett vitt kors med texten: Enter. Enterknappen/korset ligger på något som liknar ett datakretskort i grönt och grått.

134

Ett fotografi på några demonstrerande ungdomar som håller i en gul banderoll med texten: Amnesty International.

136

Ett kvällsfotografi på en asiatisk gata med många neonskyltar med texter som: Noa, Play Girl 2, Joe Joe club

Bildtext: Är slaveri något som bara tillhör det förgångna?

137

Ett fotografi på några ishockeyspelare som är klädda i gula matchtröjor och blå hjälmar.

139

Ett fotografi på en renflock och skötare i midnattsolens land. De svenska samerna har fått stöd från andra urfolk för att stärka sina rättigheter.

141

Ett fotografi på många vajande flaggor.

143

Ett fotografi på fotbollsspelaren Zlatan Ibrahimović. Han är klädd i det svenska landslagets spelardräkt, blå shorts och gul kortärmad tröja med blå kanter, en liten svensk flagga och Zlatans spelarnummer 10.

144

Ett fotografi på friidrottaren Ludmilla Engqvist.

146

Ett fotografi på en riddare i rustning.

147

Svartvita vapensköldar med olika motiv. Sex av dem har dessutom en krona i sin vapensköld.

Riddaren hade sin vapensköld som symbol. Dels visade den att man hörde till adeln (och därmed skilde sig från alla andra), dels visade den vilken släkt man tillhörde (så att andra adelsmän, som tillhörde samma grupp, kunde identifiera riddaren). För att vara säker på vem som var en riktig riddare kunde man överkorsa vapenskölden

om man var "oäkta född", det vill säga utom äktenskapet. Då var man släkt med adeln och stod över "dom" andra, men man var ändå inte riktigt med i adelsgruppen.

148

Ett fotografi på det anrika Oxford University, som är Storbritanniens äldsta universitet.

151

På bilden ser vi ett hjälpmedel från 1673 för att lära in latinets alla böjningar, så att de bokstavligen var inpräntade på handens fem fingrar.

Bilden visar en ritad högerhand. Vid fingrarna har man skrivit de latinska siffrorna I vid tummen, II vid pekfingret, III vid långfingret, IV vid ringfingret och till sist V vid lillfingret. Handen och fingrarna är sedan fylld med ytterligare information.

154

På bilden från Olaus Magnus verk Historia om de nordiska folken från 1555 ser vi vad som händer de "vanartiga piltar" som ägnar sig åt omoraliska sysselsättningar såsom att spela kort om pengar. Sådana gossar sätter man i halskedja. Halskedjorna sitter fast i en husvägg. Bilden har texten "Liber XIII".

157

Ett fotografi på en tjej med långt mörkt hår. Det är i vart fall vad man troligen ser vid en första, snabb anblick. Men om man ser mera noga på fotografiet så lägger man märke till

att "tjejens" arm, med en stor ring på ena fingret, är betydligt kraftigare än vad troligtvis en kvinnlig arm är. Det kan alltså ibland vara svårt att avgöra om det är en man eller en kvinna.

159

Två fotografier på olika statyer som visar Jeanne d'Arc ridande på en häst.

- En bronsfärgad staty av Jeanne d'Arc i Blois, Frankrike. Det är inte mycket som visar att hon är kvinna. Hon klär sig som en manlig riddare, men har möjligen något väna armar och ansikte.
- En gyllene staty av Jeanne d'Arc i Paris. Även i denna staty vill konstnären framhålla hennes manliga, krigiska sidor. Här höjer hon ett standar i en segergest.

160

En svartvit bild där Jeanne d'Arc granskas av biskopen av Winchester. Den storvuxne, myndige och manlige biskopen tycks ha förmått Jeanne att överge sina manliga roller och gått in i en underordnad kvinnlig roll. Jeanne d'Arc, klädd i vanliga kvinnokläder, ligger på en träbänk med båda händerna i handfängsel och tittar underdånigt upp mot biskopen. Bilden är från 1800-talet och är ett bra exempel på historiebruk. Under 1800-talet var rivaliteten stor mellan Storbritannien och Frankrike. Denna bild uttrycker britternas önskan om hur det borde vara, genom att symboliskt visa hur britterna tillrättavisar fransmännen.

162

Ett frimärke från Nordkorea från cirka 1981.

Även i Nordkorea har historien om Jeanne d'Arc berättats. I bakgrunden på frimärket ser man Jeanne d'Arc som rider på en vit häst. Sedan har man lagt in två mindre frimärksbilder med olika valörer (10 och 20) där man ser Jeanne d'Arc i riddarrustningar. Frimärket har texten:

1412 Jeanne d'Arc 1431 - DPR KOREA

164

Ett fotografi på en staty av Jeanne d'Arc den här gången troligen gjord i marmor. I denna staty vid ingången till slottet Chateau de Blois, där Jeanne d'Arc välsignades av ärkebiskopen inför belägringen av Orléans 1429, ser man överhuvudtaget inga spår av ett kvinnligt utseende. Hon sitter rakryggad, klädd i manskläder på sin häst. Hon har halvlångt rakt hår och en krona på huvudet samt ett svärd hängande ner vid ena sidan.

166

Ett svartvitt fotografi av idrottarna och systrarna Irina och Tamara Press som tävlade för Sovjetunionen under sextiotalet och satte tillsammans 26 världsrekord. Irina var häcklöpare och Tamara kulstötare och diskuskastare. Deras utseenden och resultat förbryllade en hel värld. Det spekulerades om att de var allt från manliga till utseendet, till att de var intersexuella eller till och med män. Fotografiet är taget vid en tävling och visar

systrarna där de samtalar med varandra. De har kortklipp hår och idrottskläder med numren 194 och 616.

167

Ett svartvitt fotografi från tidningen Femina, 1996.

Fotot visar ett vackert, sminkat kvinnoansikte med manlig ringbrynjuhuvu över huvudet. Man ser även en hand med fina naglar. På kvinnobilden finns texten: Jeanne d'Arc. I framkanten av bilden ser man en ask med ögonskugga, en nagellackflaska och ett läppstift. Här finns även produkternas varumärke, Oil of Ulay.

169

En bild utifrån rymden.

I förgrunden till höger ser man jorden samt även några andra planeter, men bilden domineras av ljusflödet från en glödande "sol" i centrum av bilden.

Övergången från geocentrisk till heliocentrisk världsbild är ett tydligt paradigmskifte.

175

Ett fotografi på gammalt handfängsel.

177

Ett fotografi på roende slavar från Egypten. Bilden är uthuggen i stort stenblock.

178

Ett fotografi på Kirk Douglas som spelade huvudrollen – slaven Spartacus – i filmatiseringen av filmen med samma namn från 1960. På fotot sitter han till häst med svärdet högt uppe i skyn.

181

En svartvit bild på ett slavskepp ute till havs. Skeppet omges av mindre skepp fyllda med människor.

182

Ett fotografi på Fortet Carolusborg som anlades 1650 av Svenska Afrikanska Kompaniet i Cabo Corso, Ghana och uppkallades efter den svenske kungen Karl X Gustav.

Avsikten med Svenska Afrikanska Kompaniet, upprättat 1649, var bland annat att bedriva slavhandel. Fortet övertogs 1663 av holländare, sedan av engelsmän och fick namnet Cape Coast Castle. Här hölls slavar fångna i väntan på utskeppning. Idag har UNESCO tagit upp detta fort och 35 andra borgar och borgruiner längs Ghanas kust på världsarvslistan. Många av dem är öppna för besök för att påminna om de brott mot mänskligheten som slavhandeln innebar.

Fortet omges av höga murar.

185

Ett fotografi på en bomullsplanta.

På bilden ser man en kvist med vita bomullstussar som tittar fram.

186

En marmorstaty där Presidenten Abraham Lincoln sitter i en marmorfåtölj med armarna på armstödet.

Den amerikanske presidenten Abraham Lincoln var kluven inför 1800-talets stora stridsfråga – slaveriet – och ville på sikt avskaffa det, även om han inte krävde att det omedelbart skulle förbjudas. Trots det uppfattades han av de slavägande i sydstaterna som en motståndare till slaveriet.

187

En svartvit teckning som visar slavar som krossar kaffeböner i Nederländska Guyana (dagens Surinam).

Slavarna står bredvid varandra och stöter med käppar sönder börnorna. Bredvid står en kontrollant.

189

Ett fotografi på en flicka som trampar på en fotpump för att det ska bli en jämn eld till pojkarna som sitter lite längre bort och smälter ihop glasarmband. Vilket ansvar har vi som konsumenter för produktionsförhållandena?

190

Ett svartvitt fotografi på en liten pojke och en flicka som glatt skrattar mot fotografen. Kortet är troligen taget någon gång på 1950-talet. Pojken har stickade kortbyxor med hängslen och flickans rutiga klänning har spetskrage.

192

En gravstensbild som föreställer riddaren Birger Persson och hans maka. Båda håller sina händer emot varandra framför bröstet. Deras barn är avbildade på bildens båda långsidor. Mer information om bilden finns i boken.

193

Två fotografier på en skulptur i alabaster av prinsessan Isabellas gravmonument i Strängnäs domkyrka. Mer information om bilden finns i bokens text.

194

Två fotografier på epitafium från Strängnäs kyrka. Den ena bilden visar den mittersta delen i detalj.

Ett epitafium är en minnestavla med inskrift över en död person.

På den förstoraade mittendelen ser man Jesus på korset och mamma och döttrarna och pappan med sönerna på rad. Alla är klädda likadant det är bara personernas storlek som varierar.

195

Två målningar

- Den ena förställer drottning Kristina som barn och är målad av Jacob Elbfas 1634. På bilden ser hon ut som en liten, vuxen person klädd i en klänning med fina mönster, stor spetskrage och spets längst ner på klänningens puffärmar. Klänningen har även pärlbroderier. Håret är vitt och uppsatt. Hon står framför ett fönster med Blasieholmen i bakgrunden. Mer information om bilden finns i bokens text.
- Det andra är ett porträtt av drottning Kristina i vuxen ålder av Sebastien Bourdon 1653. Hon har långt lockigt hängande hår, klädd i vit blus och svart överdel.

196

En oljemålning av Pehr Krafft d.ä., från år 1783 som visar konstnärens barn Wilhelmina och Pehr.

Lillasyster Wilhelmina tittar beundrande på sin bror, som i sin tur kollar på sina teckningar.

197

En målning på kronprins Gustav Adolf av Pehr Krafft d.ä. Porträtt från 1780-talets mitt.

Kronprinsen är målad som en blivande härskare med handen i sidan. Bredvid honom på en stol ligger arvfurstekronan och på andra sidan finns ett standar och pukor. Han är klädd i en jacka med midjeavskärning och byxornas puffade tyg är uppslitsat så att tyget under syns.

199

En målning som visar den "bernadotteska familjetavlan" av Fredric Westin, cirka 1837. Alla är vackert klädda där de står uppradade bredvid varandra.

De vuxna från vänster är drottning Desideria, Josefina, kronprins Oscar (I) och kung Karl XIV Johan. Barnen står framför de vuxna och är prins Oskar (II), prins August, prinsessan Eugénia, prins Karl (XV) och prins Gustav.

201

Två barnmålningar

- Den första heter "Sista paret ut" och är målad av August Malmström 1865. Det är en idyllisk målning där ett antal barn leker ute i den grönskande naturen.
- Den andra är en akvarell som visar kräftfiske och är målad av Carl Larson 1899. I förgrunden ser man en flicka som sitter vid ett dukat bord. Där ser man nykokta kräftor dekorativt upplagda på ett fat. Bordet är uppställt vid strandkanten. Nere

vid sjön står barn med hovar och försöker fånga fler kräftor. Bilden är mycket detaljrik. "Kräftfiske" publicerades i boken "Ett hem".

203

Ett porträtt av dagens kungafamilj målat av John-E Franzén, under åren 1984–1985. Här ser vi ett modernare familjeporträtt där det gamla blandas med det nya.

Stämningen i bilden är avslappnad. Drottningen, klädd i blå klänning, halvsitter på ryggstöd till en fåtölj medan prins Carl Philip sitter på armstödet och dinglar med benen. På golvet finns en leksaksbil. En hund sitter vid sidan av fåtöljen. Både kungen och kronprinsessan Victoria står med ena handen i sidan. Lillasyster Madeleine sitter och leker på mattan.

205

Ett fotografi på hästskor och gamla verktyg, exv. en hammare, skiftnyckel och en tång.

207

Ett fotografi på en kvinnas händer och en spinrock. Hon sitter och spinner gran.

208

En målning som visar en kvinna som tvättar tvätt i en stor trätunna. Framför tunnan sitter ett barn och leker.

I det äldre samhället kunde kvinnorna se till barnen medan de arbetade hemma. I det moderna arbetet, då arbetet flyttat ut från hemmen, blev detta allt svårare. Det ställde under 1900-talets senare del krav på en ordnad barnomsorg som samhället hjälpte till med.

210

Ett fotografi på en gravid kvinna som sitter vid ett skrivbord där det står en laptop.

Den moderna kvinnan som arbetar på ett kontor och inte behöver oroa sig för att bli avskedad bara för att hon är gravid?

212

Ett fotografi på en hållristning, en ensam människa.

En människa utan land?

213

Ett fotografi från torget i den estniska hansestaden Tallinn, där de hanseatiska köpmännen hade mer gemensamt med sina nordtyska bröder än med bönderna som bodde strax utanför staden.

218

En svartvit bild från kröningen av Karl den XV:s kröning i Storkyrkan år 1860.

Karl XV var den först som hade uniform på sig vid kröningen. På generalsuniformen hänger många ordnar och över axlarna har han den kungliga manteln. Två personer håller på och ska sätt kungakronan på Karl XV:s huvud. Biskoparna ser till att allt görs som det ska. Det är en mycket pampig kröning.

220

Ett fotografi på ett antal europeiska flaggor som vajar på var sin flaggstång.

222

Ett fotografi på en äldre dam som använder sitt förstoringsglas för att bättre kunna se på personerna på korten i fotoalbumet.

224

Ett fotografi på två målade ansikten i profil. Det är samma ansikten men de är målade på olika sätt. Det ena ansiktet har endast ansiktets konturer målats i svart medan det andra ansiktet är gjort tvärt om.

225

Ett fotografi på en trave gamla böcker inbundna i skinn.

226

Et fotografi på ett gammalt papper där man med bläck skrivit en text med traditionell skrivstil.

227

Ett fotografi på en bronsstaty med Gustav II Adolf, som är rest i centrala Göteborg.
Är detta en hjälte som på egen hand skapade den svenska stormakten?

230

Ett monument som visar Karl Marx och Friedrich Engels (Marx medarbetare). Statyn finns vid Alexanderplatz i stadsdelen Mitte i centrala Berlin. Den restes 4 april 1986. Skulptör heter Ludwig Engelhardt och är från Östtyskland.

232

Ett fotografi på en operasångerska som sjunger tillsammans med en symfoniorkester.
Bildtext: Är detta kultur?

234

Ett något suddigt fotografi på folk i rörelse inuti en tunnelbanevagn.

I många länder som för inte så länge sedan var fattiga har utvecklingen gått snabbt.
Tunnelbanan i Delhi, Indien, används dagligen av omkring en miljon människor.

236

En bild där olika färger flyter in i varandra.

236

En tecknad bild med en stor sol som sänder sina strålar mot jorden.

238

Ett fotografi på hållristning från tidig indiankultur som visar både fötter, jakt och hjul.

239

Bilden föreställer en väderkvarn, en så kallad holländare – en kvarntyp där hela överdelen kunde riktas mot vinden. Konstruktionen förekom i Nederländerna på 1600-talet och den kom bland annat att inspirera den svenske uppfinnaren Christopher Polhem.

241

På denna målning av 1800-talskonstnären Marcus Stone ser vi hur den unge James Watt leker med ånga från en tekittel. Det är kanske hans föräldrar som sitter vid samma bord som James och iakttar hans experimenterande. Som vuxen skulle han få uppdraget att reparera en av Newcomens ångmaskiner och då kom han på en rad förbättringar av konstruktionen.

242

På den tecknade bilden/ritningen, som föreställer Danmarks första ångmaskin, kan man se flera av James Watts betydelsefulla förbättringar av ångmaskinen.

Bland annat den separata kondensorn (o) som är belägen nedanför cylindern (Z) och planetväxeln (till höger i bilden) som omvandlade den fram- och tillbakagående rörelsen till en roterande rörelse.

Den uppfinning som Watt själv var mest stolt över var den så kallade parallellogramstyrningen, som såg till att kolvens axel gick helt rakt (W).

247

En tecknad svartvit bild som visar sammanbindningsbanan mellan söder och norr i Stockholm. I mitten av bilden ses ett ånglok tuffa fram.

249

Ett fotografi som visar Hoover Dam i Black Canyon, USA. Den dämmer upp ett vattenmagasin på 36,7 kubikkilometer. Området är bergigt och man ser den höga dammanläggningen som man har byggt för att kunna dämna upp vattnet.

251

Ett fotografi taget på natten som visar New Yorks skyskrapor med elektrisk belysning.

253

Ett svartvitt fotografi som visar hur en familj i maj 1957 flyttar in i stadsdelen Larsboda i södra Stockholm. Familjen kommer med sina saker lastade på ett öppet lastbilsflak. Längst fram på bilden ser man mamman som lastat en barnvagn full med saker. Hon håller ett litet barn i handen. Pappan bär en matta på axeln.

253

Ett fotografi från ett oljefält i Baku, Azerbadjan, där oljeutvinningen började tidigt och fortfarande pågår. Borrtoinen står tätt intill varandra och naturen är förstörd.

256

Ett fotografi på en fabrik som släpper ut en massa rök ur fabriken många skorstenar.

257

Tre fotografier

- En bilkö
- En plastink fylld med kasserade dataprylar.
- Ett flygplan som flyger över ett vindkraftverk.

Vilket ansvar vilar på varje individ, varje stat och FN när det gäller klimatfrågan?

260

Ett fotografi från Times Square i New York. På husväggarna sitter stora reklamskyltar som talar om vad som spelas på olika teaterscener i New York, t.ex. Jersey Boy's, Phantom, Hair, Sherlock Holmes, South Pacific, West Side Story, Broad Way's Sure thing Chicago.

262

Två fotografier

- Det första är en del av en gammal marmorstaty. Här ser vi ett manshuvud.
- På bilden två ser vi hur en av de ansvariga på museet Tate Modern i London har en förhandsvisning av en retrospektiv utställning med målaren Roy Lichtensteins verk våren 2012.

En av popkonstens förgrundsgestalter var den amerikanske målaren Roy Lichtenstein, 1923–1997. Hans stil var från början starkt färgad av expressionismen, men han tog in inslag från reklam och serieteckningar i sin konst. Flera verk kan ses som ett ifrågasättande av amerikansk (västerländsk) livsstil med överkonsumtion.

Kanske kan detta ses som ett exempel på populärkultur som alltmer blivit finkultur.

265

Ett fotografi på två riddare i utrustning som kämpar mot varandra. Detta ingår troligen som en del i de medeltidsdagar som olika platser anordna för turister på sommaren.

267/268

Tre historiska fotoinstallationer från utställningen "King, Queen & Queer" av fotografen Elisabeth Ohlson Wallin.

Kristina

En ung man har fått stå modell för Kristina med manhaftigt utseende, fejkbyst och ett ordentligt gevär vid sin sida. Bredvid Kristina står hovdamen Ebba Sparre som lycklig trycker sig emot sin drottning och – antydda – älskarinna.

Karl XII

Karl XII står i en manlig (?) pose och blickar i fjärran. Kanske tittar han österut, det vill säga mot Ryssland.

Bredvid honom står en karolinersoldat av förmodad utländsk härkomst. Soldaten ser ut att smeka kungens blottade bröst och visa upp kungens bröstvärta.

Gustav III

Den teatrala Gustav III står barfota i en kvinnlig (?) pose, med en page slingrad kring ena benet. Den unge mannen tittar trånande på kungen. Båda har rouge på kinderna och rött läppstift.

270

Ett fotografi på Regnbågsflaggan som idag är en viktig symbol för HBTQ-rörelsen. Flaggan är rektangulär med vågräta band i färgerna, röd, orange, gul, grön, blå och lila.

274

Ett fotografi från modeföretaget Rochas vårkollektion 2011, en av modellerna på catwalken är klädd i en blå klänning med ett mönster med inspiration från kurbitsmålning.

Dalmålaren Slotts Barbro (som enligt dalatradition gärna sätter gårdsnamnet först) kontaktades av modehuset Rochas för att göra mönster byggda på sina kurbitsmålningar. Kurbits används numera som begrepp för det klassiska dalmåleriet med typiska blommönster som ursprungligen målades på grovt tyg. Klänningen på bilden – kan betraktas som en sorts historiebruk.

275

Ett fotografi på en mugg med målarpenslar.

277

Två gravskulpturer från Gamla riket cirka 2610 f.Kr. Egyptiska museet, Kairo.

Skulpturerna föreställer prins Rahotep med hustrun prinsessan Nefret sittande bredvid varandra med nakna fötter. Prins Rahotep är naken så när som på ett vitt skynke runt magen. Prinsessan Nefret är klädd helt i vitt.

279

Två bilder från det tredelat altarskåp, en triptyk, i Djursdala kyrka i Småland från slutet av 1400-talet. Olja- eller temperamåleri på träpannåer. Mer information får du i bokens text.

282

Ett temperamåleri på träpannå av Piero di Cosimo från tidigt 1480-talet. Målningen finns på Musée Condé, Chantilly. Den föreställer Simonetta Vespucci som Kleopatra. Simonetta är avbildad i profil, med bara bröst och med blicken riktad rakt fram. Runt halsen slingrar en svart orm.

285

En målning i olja målad på duk (394x295 cm) av Peter Paul Rubens som visar Marie de Medici landstigning i Marseille. Mer information om bilden finns i texten.

286

En målning, Venus födelse, på duk (130x165 cm) av François Boucher från 1740. Tavlan finns på Nationalmuseum i Stockholm. (Mer information om tavlan finns i texten.)

287

Ett familjeporträtt i olja på duk (121x148 cm) från 1769 målad av Alexander Roslin. Målningen finns på Nationalmuseum i Stockholm.

På målningen ser man tre personer den förmögne bruksägaren på Forsmark John Jennings, Jeanne Elise Trembley som lutar sin arm på ett piano, samt hennes make Frans Jennings.

290

Ett porträtt i olja på duk målat av Einar Nerman (1888-1983). Porträttet föreställer filmstjärnan Greta Garbo i profil. Målningen ingår i porträttsamlingen på Gripsholms slott.

291

En målning på en korpulent man med gul skjorta och en röd rock. På huvudet har han en röd, stor hatt.

295

En målning från 1850 där älvorna dansar i skymningen. Målningen heter Ängsälvor och är målad av Nils Jacob Blommér. Målningen finns på Nationalmuseumet i Stockholm.

296

En målning som heter Loke och Sigyn av Mårten Eskil Winge 1863. Här ser man en naken Loke fastfjättrad vid en klippa. Sigyn, Lokes fru, håller ett fat under etterormen för att ta upp giftet som annars skulle droppa ner på Loke.

298

En tavla målad av Jenny Nyström till en tävling i ämnet Gustav Wasa som barn inför kung Hans.

Den lille blonde Gustav Wasa står framför den danske kungen Hans med en armborst gömd bakom ryggen.

300

En målning av Carl Wahlbom från 1855 som visar "Gustav II Adolfs död vid slaget vid Lützen". Tavlan är mycket detaljrik och man ser tydligt kungen hängande på sin häst genom det ljus i målningen som målaren riktat mot kungen och hans häst.

302

En målning som visar hur den döde kung Karl XII bärs hem över fjället av karolinersoldater från Halden till Sverige. Tavlan heter "Karl XII:s likfärd" och målades av Gustaf Cederström 1878. Det är vinter och kallt. Alla personer på tavlan har egna individuella drag.

305

En bild på en staty som visar Robin Hood som spänner bågen för att skjuta iväg en pil.

306

Ett fotografi på ett fönster, en glasmålning med Richard the Lionheart. På bröstet ser man ett stort rött kort på vit botten. Vid hans ena sida ser man en stor sköld.

308

En vävnad, en gobeläng, från 1400-talet där den höviske trubaduren ger sitt hjärta till sin dam i den höviska kärlekens anda. Han håller ett symboliskt rött, litet hjärta i sin hand. De är ute i naturen och en hund tigger hos kvinnan samtidigt som små kaniner skuttar omkring dem.

311

Ett fotografi på en grön "Robin Hood" hatt med en grön fjäder.

313

Ett fotografi på Robin Hood som staty från 1949 vid Nottingham Castle i sin traditionella roll som bågskytt. Han har spänt sin båge och ska precis skjuta iväg sin pil.

314

Ett fotografi på en pil med små fjädrar.

319

En bild på Robin Locksley alias Robin Hood från filmen Prince of Thieves, en amerikansk äventyrs-action film från 1991 i regi av Kevin Reynolds med Kevin Costner och Morgan Freeman i huvudrollerna.

320

En filmaffisch som gör reklam för The Adventures of Robin Hood med Errol Flynn och Olivia de Havilland.

Mannen (Robin Hood) sitter på sin häst och håller sitt vapen i ena handen, sin kvinna i den andra och lyckas ändå kontrollera sin häst som stegrar sig. En karllakarl av år 1938. Marian trycker sig tätt intill sin trygge hjälte.

321

Ett fotografi från filmen Robin Hood, Prince of Thieves, där Robin Hood har spänt sin båge och Marian står i bakgrunden och ser på.

Den traditionella uppdelningen mellan män och kvinnor. Mannen slåss, är stark och handlingskraftig. Kvinnan ser upp till mannen och står passiv i bakgrunden. Men i filmen är Marian en modern kvinna och kommer strax att störa Robin så att han missar målet med sin pil. Hon är inte helt passiv. Det finns sålunda fler drag av jämställdhet i filmen från 1991 än från Errol Flynn's film från 1938.

325

Ytterligare ett filmfotografi.

Robin Hood har dragit sitt svärd. Marian syns i bakgrunden.

Marian visar handlingskraft i början av filmen då hon på sätt och vis besestrar Robin Hood. Han vinner visserligen vapenkampen, men blir knäad i skrevet och på så sätt övermannad. Men eftersom filmens hjälte inte kan skildras alltför omanligt måste Marian vinna genom att fuska – hon knäar honom när han är överraskad och inte kan försvara sig. I slutstriden mellan hjälten och ärkeskurken får hon dock inte lägga sig i, utan förvandlas till ett klassiskt vap som hjälten ska rädda. Hon kliver därmed symboliskt in i den ideala kvinnorollen. Kanske kan hon målas ut som handlingskraftig i början av filmen just för att det bara är något tillfälligt.

326

Ännu ett filmfotografi

Två skurkar konspirerar. Båda är klädda i svart för att understryka att de är onda. Den häxliknande kvinnan är dessutom ful, med naglar nästan lika långa som fingrarna för att understryka att hon är mer monster än människa. Men även sheriffen har en stor last, nämligen att han – som man – tar råd av en kvinna. Därmed förtas hans manlighet på ett effektivt sätt – och gör att Robin Hood framstår i bättre dager.

329

Modern mimare. Ett fotografi på ett ansikte målat helt i vitt med liten röd mun och svarta droppar under ögonen som delvis döljs av ett par glasögon. Personen har vita vantar och håller sina händer vid hjässan och under hakan. Fotot för tankarna till teatern.

331

Ett fotografi från Påfågelsteatern på Tivoli i Köpenhamn där spelas pantomimteater med karaktärer från typisk commedia dell'arte. På scenen ser man en välklädd man och den välkände rollfiguren Harlekin i sina karakteristiska rutiga kläder.

335

En affisch med reklam för filmen "Some like it hot" med Marilyn Monroe and her bosom companions Tony Curtis, Jack Lemmon in a Billy Wilder production.

336

Ett fotografi på en dragdrottning i aktion klädd i rosa klänning och huvuddekoration med fjädrar. Hen deltar i Prideparaden i São Paulo i Brasilien 2010.

338

Ett svartvitt fotografi på en dansande Kathleen Quinlan-Zetterberg utomhus klädd i en lätt sidentunika. Dans som befriar: Isadora Duncans stil dansas ännu.

339

Ett fotografi på en ballerina. I bakgrunden ser man några svanar.

Medan modernismen spred sig i västra Europa på 1890-talet, skapades några av den klassiska balettens främsta verk i St Petersburg i en traditionell stil. Ett av dem var Svansjön, som ofta dansas än idag på de stora operahusen.

341

En affisch som annonserar Loïe Fuller på Folies Bergères i Paris. På bilden ser man en dansande ballerina insvept i en massa tunt tyg i olika färger.

342

Två fotografier

- Ett porträtt på Isadora Duncan.
- Det andra fotografiet visar ett par vita tåspets skor.

Tåspets skorna hade utvecklats från mjuka dans skor i början av 1800-talet till specialinstrument med förstärkt tå för effektfull dans som såg ut att knappt nudda golvet. Modernismen vid samma sekels slut avskydde dem, liksom korsetten.

343

Ett fotografi på några dansare. Isadora Duncan skapade ny dans för den moderna kvinnan. Stilen har överlevt framförallt i dansundervisning.

344

Ett fotografi på en manlig dansare, Vaslav Nijinskij i baletten En fauns eftermiddag från 1912. Uppsättningen väckte stor uppmärksamhet när den visades första gången i Paris. Idag är det en klassiker.

347

Ett fotografi som troligen visar en manlig dansare klädd i vit tyllskjol.

Koreografen Mats Ek skapade nya versioner av några av den klassiska balettens mest kända verk. I hans tolkning av Svansjön (1987) med Ana Laguna som svandrottningen var svanarna både män och kvinnor, alla skalliga och i tyllkjolar, men barfota. De uttryckte inte bara romantikens längtanstema, utan också den fysiska åtrån hos både manliga och kvinnliga varelser.

349

Ett fotografi på en klassisk ballerina tillsammans med en modern utövare av streetdance. På väggen bakom dem ser man klotter och graffiti. Är en sådan sammanslagning dansens framtid?

350

Ett fotografi på en kille som dansar hiphop och eventuellt rappar. Killen är klädd i vit T-shirt, blå jeans, röda gympaskor och röd keps.

351

Ett fotografi på en husvägg med massa fönster till lägenheter i Bronx i New York. I områden som Bronx kom många fattiga afroamerikaner och latinamerikanare att bo.

352

Ett fotografi på en breakdansande ungdom från filmen Beat street från 1984. Den var en av filmerna som gjorde att breakdansen fick ett uppsving. Några killar står och kollar på en kille som dansar ensam. Bakom dem ser man en vägg med graffiti.

354

En graffitimålning i New York som föreställer ett mörkhyat ansikte.

359

Ett fotografi på den amerikanske rapparen Snoop Dogg omgiven av tjejer vars syfte är att få honom att framstå som en framgångsrik och "riktig" man.

360

Tre fotografier

- Afrika Bambaata, en hip hoppare och amerikansk DJ från södra Bronx, New York.
- Public Enemy, en amerikanska hip hoppgrupp bestående av Chuck D, Flavor Flav och DJ Lord.

- 50 cent, som egentligen heter Curtis James Jackson III och är en amerikansk rappare.

362

Ett höstligt fotografi på en allé där regnet faller ner och trädens löv gulnat. En ensam person i röda kläder och stor, gul paraply vandrar väger fram.

364

Ett fotografi på några fingrar som skriver på ett tangentbord.

364

Två fotografier

- Det första visar Naturvetenskaplig forskning. En vitklädd kvinna jobbar med prover i ett mikroskop.
- Andra fotografiet visar historiskforskning. Vi ser en man som kollar bland böckerna i ett bibliotek.

366

Ett fotografi som visar två formationer med stenar som staplats ovanpå varandra, underst lite större stenar och sedan mindre stenar.

Skillnaden mellan empiri och teori kan liknas vid en mängd stenar som staplats på varandra. Under stenhögen finns den stabila empirin. Ovanpå denna empiri staplas sedan tolkningar i olika led (av ord, meningar och sammanhang) för att slutligen resultera i en liten, kompakt och tydlig teori, men som ofta står ganska vingligt och kan raseras om någon av de tolkningar som teorin bygger på visar sig vara felaktig.

368

Ett fotografi på ett arkiv där man förvarar en massa pärmar, mappar och andra handlingar.

371

Ett fotografi på en kille som visar fram sitt långfinger mot kameran. Gester, tonlägen och liknande kommer vi ytterst sällan åt genom de skriftliga dokumenten.

375

Ett fotografi från ett rum, som ser ut som en tom rättssal där det står en balansvåg.

379

Ett fotografi på en hand som ritat en massa streckgubbar och förbundit dem med olika streckkombinationer, som nätverk mellan personer.

381

Ett fotografi på en kille som funderar på "Syftet".

Det kan vara svårt att hitta på ett bra syfte.

381

En isländsk flagga

Den är rektangulär med mörkblå botten och ett liggande kors i färgerna rött och vitt.

383

Ett belgiskt 8 f frimärke som visar seriefiguren Tintin och hans hund Milou. Tintin håller upp ett förstoringsglas framför ett frimärke med kapten Haddock.

386

Ett fotografi på en bokhylla fylld med gamla böcker med skinnpärmar.

388

Ett fotografi på en svart griffeltavla med en massa formler och diagram.

En teori behöver varken bestå av siffror eller vara svår att förstå.

389

En bild som liknar en liggande svartskrifts åtta där det saknas en lite del på ena bågen.

390

Två figurer

- Kanske tycker du att följande fortsättning blir bra – eftersom du känner igen figuren som en liggande åtta eller en symbol för oändlighet.
- Men i verkligheten hade ”konstnären” tänkt sig en lite mera krusidullig fortsättning på figuren.

I sådana fall har din teori förvanskat verkligheten.

392

Ett fotografi på en liten baby klädd i rosa randig sparkdräkt. Flicka?

393

Ett suddigt fotografi på två personer som gör något med sina kanoter.

395

Ett fotografi på en man som lyft på locket till en blå låda. Han ser något förvånad ut.

396

Ett socialt nätverksdiagram från häxprocesserna med många förgreningar. Här kan man se olika varianter som släktskap eller annan kontakt, anklagar för trolldom eller angivit sig själv. Sedan har man markerat olika kontakter i och runt en cirkel med streck.

Ett socialt nätverk över de inblandade i häxprocesserna i Stockholm på 1670-talet.

(Källa: Ödman, *Kontrasternas spel: en svensk mentalitets- och pedagogikhistoria*).

400

Ett fotografi på några gamla dokument som täcks av en sida utan skrift.

401

Ett fotografi på två tjejer. Den ena tjejen viskar något som den andra tjejen blir mycket förvånad över.

407

Ett fotografi på en hund som sitter i en bil. Som forskare har du frihet att definiera dina begrepp.

412

Ett fotografi på sex silverskedar.

414

Ett fotografi på några kulor som hör ihop med en grön kula på olika sätt. Hur hänger begreppen i en viss källa samman?

421

Ett fotografi på ett pussel i form av en dollarsedel.

Stycka sönder ditt källmaterial för att leta mönster. När du sedan sätter ihop bitarna igen kanske du ser nya mönster, som du tidigare missat, eftersom du stirrat dig blind på originalbilden.

422

En skämtteckning som visar en trappa med skämtfigurer som står på var sitt trappsteg som numrerats med siffror från 7 månader, 7 år 17 år etc. upp till 97 år. Vid varje ålder så har skämtfiguren en pratbubbla och eventuellt en sak eller ett paket.

7 mån - blabla

7 år – Hallå! Fel version, farfar! Ja sa ju Warriors 2.0!!

17 år – Två lakan ... schysst! Jag drar nu.

37 år - En pullover!! Vaf... Ser jag ut som en medelålders adjunkt?

57 år – Ah. Det kluckar i alla fall.

77 år – När jag sa "absolut inga julklappar i år" så menade jag ju inte att vi skulle stryka dem helt...

97 år - skämtfiguren sitter i en rullstol och talet är obegripligt.

Man kan mycket väl göra som här i Berglins skämtteckningen och dela in människans åldrar i kategorier som bryter vid 7, 17, 37 och så vidare. Det ger sannolikt inte avvikande resultat jämfört med om man delar in dem i 0–10, 11–20 och så vidare. Men det finns problem med denna klassificering: Kategorierna är inte lika stora: de varierar från 7 månader, till 20 år. Sådana kategorier kan bli krångliga att använda, eftersom de inte blir helt jämförbara med varandra.

424

Ett fotografi på ett fruktfat.

Man ska inte blanda äpplen och päron sägs det, men även äpplen kan ju vara inbördes olika – utifrån sort, färg och storlek. Utifrån färgen är vissa äpplen mer lika päron än andra äpplen. För att läsaren ska förstå hur du gjort måste du tala om hur du klassificerar.

425

Ett svartvitt fotografi på tre större leksaksbilar. I två av dem sitter det vuxna och i den tredje ett barn. Personerna har på sig uniformsmössor.

Hur ska denna bild klassificeras? Handlar den om bilar, leksaker, barn eller vuxna? Är det humor, samhällskritik eller allvar?

431

Ett fotografi på en kvinna som står bakom ett genomskinligt glas med massor av uppställningar och diagram. Hon pekar på ett av diagrammen.

432

Ett koordinatsystem med koordinaterna: orsaker/samhälle - individ, lösningar/samhälle - individ. Man har markerat de olika personernas positioner i koordinatsystemet med ett x och efternamn.

Även om det är svårt - kanske omöjligt – att mäta de exakta avstånden mellan politikerna, kan ett koordinatsystem ge en helhetsbild som är svår att ge på något annat sätt. Men hur översätter du till exempel skillnader i politiska åsikter till millimeter på ett papper? De som betonar individen både som orsak och lösning står nog liberalismen nära (Haraldsson), medan de som betonar samhället som både orsak och lösning sannolikt ligger socialismen närmare (Bertilsson).

432

Ett fotografi på en enkel balansvåg. På ena sidan ligger en liten kula, på den andra har man staplat tre kulor ovanpå varandra. Dessa väger mer än den ensamma kulan därför väger balansvågen ner mot marken på denna sida.

Vad är mycket och vad är litet?

433

En arrangerad bild på en balansvåg som konstruerats genom att lägga en plan bit på en kula. Vågen är i våg då det är tre kulor på vardera sidan. De är dock arrangerade på olika sätt, till vänster ligger två i botten och en ovanpå som en pyramid. På andra sidan är kulorna staplade ovanpå varandra.

När du jämför dina resultat med tidigare forskning kanske de känns lika viktiga, trots att de ser olika ut. Förklara i sådana fall hur de skiljer sig åt!

433

Ett glas med vatten. Är glaset havfullt eller halvtomt?

436

Två likadana teckningar på en person med rånarluva. Bilderna har följande text: Fakta "Man med luva på huvudet" samt fakta med tolkning: "Rånare".

437

Två bilder som ser ut som garnnystan med olika bokstäver, där x orsakar y.

En tolkning som förklarar sambandet mellan två fakta.

440

Ett fotografi på en byggnad. Bilden har delats i många mindre bitar. Men tillsammans bildar de ett sammanhang – ett hus.

453

Ett fotografi på en trave mappar med papper. Längst upp har man placerat en stämpel och på översta mappen står det "finished".